

SPRÁVA

Medzinárodný antropologický kongres Dr. Aleša Hrdličku v Humpolci

V dňoch 3.–5. septembra 2019 sa pri príležitosti 150. výročia narodenia významného česko-amerického antropológa Aleša Hrdličku konal 6. medzinárodný antropologický kongres nesúci jeho meno. Organizovala ho Česká antropologická spoločnosť priamo v Humpolci, v meste narodenia tohto veličána antropológie.

Aleš Hrdlička sa narodil 29. marca 1869 ako najstaršie zo siedmich detí. Už v detstve mu babička vštepovala do srdca lásku k prírode a k vlasti, učila ho čítať a spoznávať rôzne druhy bylín. Keď mal 13 rokov, hospodárska kríza donútila jeho rodinu opustiť rodnú krajinu a presťahovať sa do Ameriky. V New Yorku Hrdlička vyštudoval medicínu a neskôr absolvoval štúdium antropológie v Paríži. Počas svojho života podnikol mnoho študijných ciest po Amerike, keďže sa zaoberal najmä skúmaním amerických Indiánov a ich pôvodom. Neskôr skúmal aj národy v Mongolsku, v Tibete, na Aleutských ostrovoch, na Sibíri a na Aljaške. Vo svojom výskume pokračoval až do roku 1927. Vtedy vyslovil aj svoju teóriu, že „*veškeré lidstvo jednoho původu jest*“. Do konca svojho života uskutočnil ešte niekoľko výskumných výprav a celkovo spísal viac než 300 vedeckých prác. Napriek prianiu dožiť v rodnej vlasti ho 5. septembra 1943 vo Washingtone postihol srdcový záchvat, ktorý sa mu stal osudným.

Vďaka svojej práci je Aleš Hrdlička dodnes uznávaným antropológom, a to nielen v Českej republike, ale na celom svete. Prvý medzinárodný antropologický kongres Aleša Hrdličku sa konal v roku 1969 pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia. Odvtedy bola **táto udalosť usporadúvaná** pravidelne v desaťročných intervaloch, vždy pri príležitosti okrúhleho výročia Hrdličkovho narodenia, pričom sa jej zakaždým zúčastnilo viac ako dvesto antropológov približne z 30 krajín sveta. Pre tohtoročný kongres bolo zvolené motto podľa už uvedenej Hrdličkovej teórie o jednotnom pôvode všetkých ľudí „*all mankind is of one origin*“, demonštrujúce náplň aj poslanstvo celej konferencie. O tom, že bola skutočne v súlade s horeuvedeným heslom svedčí aj to, že sa jej zúčastnilo 97 vedcov z vyše 20 krajín sveta, všetko expertov zaoberajúcich sa výskumom človeka na biologickej, genetickej, medicínskej, primatologickej, kultúrnej a sociálnej úrovni.

Kongres otvorila docentka Eva Drozdová, prezidentka Českej antropologickej spoločnosti, ktorá privítala zúčastnených, predstavila prítomných čestných hostí a prezentovala pôsobenie a ciele spomínanej organizácie. Následne svetoznáma antropologička Jane E. Buikstra podrobnejšie opísala život a prácu Aleša Hrdličku a vyzdvihla jeho prínos pre svetovú antropológiu. Po úvodných príspevkoch bol kongres tematicky venovaný **socio-kultúrnej antropológii** a fyzickému vývoju človeka, pričom išlo predovšetkým o prezentácie výsledkov na základe dát získaných zo súčasných populácií. V rámci tohto bloku predstavili svoj výskum zameraný na zmeny v telesných charakteristikách u slovenských študentov a adolescentov v posledných troch desaťročiach aj kolegovia z Katedry antropológie v Bratislave. V popoludňajších hodinách bola odprezentovaná časť posterov na rôzne tematicky súvisiace antropologické témy od historických až po medicínske, medzi nimi napríklad problematika trepanácií v helenistickom Grécku, tvorba 3D modelu zo základných znakov tváre alebo výskyt skorbutu v Čechách v rôznych historických obdobiach. V podvečerných hodinách mali účastníci kongresu možnosť zoznámiť sa buď s históriou mesta Humpolec, alebo s činnosťou miestneho pivovaru, a to prostredníctvom komentovaných prehliadok. Prvý deň kongresu bol zakončený organovým koncertom v dominante mesta – v Kostole sv. Mikuláša.

Počas druhého dňa kongresu predstavili svoje výskumy predovšetkým tímy českých antropológov, medzi ktorými nechýbali Eva Drozdová, Václav Smrčka či Zdeněk Tvrdý. Dominantnými témami boli paleogenetika, paleopatológia a klinická antropológia. Boli predstavené výsledky získané použitím rôznych metodík, medzi inými elektrónovej mikroskopie, počítačovej tomografie a genetických analýz. Klinické témy sa zaoberali problémami moderných populácií, napríklad dopadom rôznych typov tanca na chôdzu, vplyvom stresu matky počas tehotenstva na následný rast dieťaťa, fyzickými benefitmi jogy a pod. V popoludňajších hodinách, na spoločnej exkurzii do Želivského kláštora alebo hradu Lipnice, mali zúčastnení možnosť diskutovať o viacerých, nielen o vedeckých témach. Nadväzovanie nových kontaktov a pokračovanie rozhovorov bolo možné tiež pri spoločnej večeri.

V posledný deň kongresu odprezentovali výsledky svojho výskumu aj autori tejto správy – Zuzana Hukeľová, Mária Krošláková a Václav Furmánek. Václav Furmánek a špecialistka na kremačné zvyšky Jaroslava Pavelková predstavili demografiu populácií kultúry juhovýchodných popolnicových polí na Slovensku, pričom ohromili množstvom spracovaného materiálu prezentujúceho vyše 5000 jedincov. Zuzana Hukeľová odprezentovala prvotné výsledky antropologickej analýzy populácie otomanskej kultúry z Nižnej Myšle a **Mária Krošláková sa venovala problematike cudzincov na území stredovekej Nitry**. Zároveň nemožno opomenúť ani fakt, že zo slovenského materiálu v zbierkach Archeologického ústavu SAV v Nitre vychádzala aj práca nemeckej bádatelky Kristiny Scheelen-Nováček, ktorá odprezentovala výsledky analýzy vyše sto hrobov z doby bronzovej z Ludaníc-Mýtnej Novej Vsi.

Jednotlivé bloky kongresu boli vedené zahraničnými odborníkmi, akými sú Maria Kaczmarek,

Rimantas Jankauskas či Jan Nováček. Účasť na renomovanom **vedeckom podujatí medzinárodného** charakteru v Českej republike poskytla všetkým zúčastneným možnosť získať nielen nové pohľady na antropologické témy, ale aj spoznať výskum odborníkov z východo-stredoeurópskeho geografického regiónu a nadobudnúť nové možnosti budúcich spoluprác. Zhrnutia jednotlivých prezentácií a odprezentovaných posterov je možné nájsť v knihe abstraktov („Programme: 6th International Anthropological Congress of Dr. Aleš Hrdlička“), ktorá je k dispozícii aj v knižnici Archeologického ústavu SAV v Nitre.

*Zuzana Hukeľová, Mária Krošláková
a Václav Furmánek*

Príspevok vznikol s podporou grantového projektu APVV 16-0441 „Prínos Slovenska k hospodárskemu a spoločenskému rozvoju stredoeurópskych popolnicových polí“ a projektu VEGA 2/0143/18, „Stredoveká dedina a jej zázemie“.